

Pohjolan yhteisö

Paavo Väyrynen

Pohjoismaat ovat keskenään hyvin samanlaisia ja toisaalta hyvin erilaisia kuin muut Itämeren alueen maat. Tämä johtuu ennen muuta siitä, että Pohjolassa on ollut vallalla talonpoikainen maatalous, kun taas naapurimaissa on eletty pitkiä aikoja feodaalisen järjestelmän tai jopa maaorjuuden oloissa.

Itsenäiset vapaat talonpojat järjestäytyivät ammatillisesti, taloudellisesti ja poliittisesti. Ruotsiin, Suomeen ja Norjaan syntyivät Keskustapuolueet ja Islantiin Edistyspuolue. Vanhin Pohjolan talonpoikais-keskustapuolueista on Tanskan Venstre, josta myöhemmin erkaantui Radikale Venstre. Nämä puolueet yhdessä viljelijöiden etujärjestöjen ja osuustoimintayritysten kanssa ovat muovanneet olennaisella tavalla pohjoismaisia yhteiskuntia.

Saksalaisten hallitsema Hansa-liitto menetti otteensa Pohjolasta, kun syntyi tanskalaisten johtama Kalmarin unioni. Se hajosi, kun Ruotsi Kustaa Vaasan johdolla irrottautui siitä. Pohjoismaita yhdistävät samanlaiset arvot, uskonto ja yhteiskunnalliset instituutiot. Suurimmalla osalla Pohjolaa on myös kielellinen yhteys. Ruotsin-, norjan- ja tanskankieliset ymmärtävät toistensa kieltä. Islannin- ja suomenkieliset opiskelevat skandinaaviskaa koulussa.

Kylmän sodan kaudella pohjoismainen yhteistyö kehittyi voimakkaasti. Olimme kaikki mukana Euroopan vapaakauppaliitossa, EFTA:ssa, ja toteutimme pitkälle menevää pohjoismaista yhdentymistä. YK:ssa pohjoismainen yhteistyö oli läheistä, ja meidän panostamme kovasti arvostettiin. Joka toiselle kaudelle saimme edustajamme turvallisuusneuvostoon.

Euroopan yhdentyminen on repinyt Pohjolan hajalleen.

Tanska halusi päästä 1970-luvun alussa EEC:n jäseneksi. Pohjoismainen yhteistyö NORDEK:in puitteissa ei sille riittänyt.

1980-luvun lopulla EY ehdotti, että EFTA-maat eivät liittyisi sen jäseniksi, vaan tulisivat sisämarkkinoille Euroopan talousalueen (ETA) kautta. EY suunnitteli ETA II -sopimusta Baltian ja itäisen Keski-Euroopan maille.

ETA-sopimus syntyi. Se oli meille erinomainen. Saimme sen kautta oleelliset jäsenyyden edut, mutta olisimme välttäneet haitat. Olisimme säilyttäneet oman ulko-, kauppaa-, maatalous- ja aluepolitiikkamme,

emmekä olisi joutuneet mukaan ylikansalliseen päätöksentekoon. Olisimme voineet tiivistää pohjoismaista yhteistyötä Pohjolan yhteisöksi.

Tämä ei kuitenkaan riittänyt Ruotsille, joka haki jäsenyyttä EY:ssä. Suomi ja Norja seurasivat perässä. Ruotsissa ja Norjassa yleinen mielipide oli hyvin kielteinen jäsenyyttä kohtaan. Suomalaiset olivat suopeimpia sen vuoksi, että jäsenyyden uskoteltiin antavat turvaa Venäjää vastaan.

Jos Pohjolan kansat olisivat voineet päättää jäsenyydestä muiden maiden mielialat tietäen, olisimme jääneet ulkopuolelle. Suomi ja Ruotsi vietiin kuitenkin unioniin pohjoismaisella domino-pelillä. Pohjola hajosi entisestään, kun Norja ja Islanti ovat ulkopuolella.

Seuraavaksi Pohjolaa hajotti Suomi, jonka piti päästä ainoana Pohjoismaana yhtenäisvaluutta euroon. Samalla Suomi toimi veturina siihen, että syntyi liian laaja ja liian erilaisista kansantalouksista kokoonpantu euroalue. Tämä valuvika johti euroalueen velkakriisiin.

Suomi on kärsinyt euron ja dollarin kurssivaihteluista. Ruotsin ja Tanskan talouskehitys on ollut suotuisampaa, eivätkä ne ole joutuneet tukemaan euroalueen kriisimaita.

Nyt Euroopan unioni on eriytymässä siten, että Suomi on ainoana Pohjoismaana joutumassa sen liittovaltio-ytimeen. Samalla Suomen taloudellinen kehitys on erkaantumassa muusta Pohjolasta, kun olemme joutumassa hitaan kasvun, kriisien ja kasvavan yhteisvastuun kurimukseen.

Sanotaan, että euroalueen kriisit on voitettu, kun Portugalin ja Irlannin taloudet ovat tervehtymässä. Kreikankin uskotaan pääsevän jaloilleen lisätuella ja antamalla lainoja anteeksi. Tämä ei ole totta, valuvika on edelleen olemassa. Edessä on uusia tukipaketteja. Edessä on uusia kriisejä, joiden nojalla euroalueelle vaaditaan yhteistä finanssipolitiikkaa, yhteistä valtiovarainministeriä ja yhteistä budjettia. Suomea viedään EU:n liittovaltio-ytimeen.

Euroalueen valuvika pitäisi korjata siirtymällä kohti sitä mallia, jota mm. Saksan nykyinen valtiovarainministeri Wolfgang Schäuble 1990-luvulla esitti. Yhtenäisvaluutassa olisivat vain Saksa, Ranska ja BENELUX-maat, joista muodostuisi Schäublen esittämä EU:n ”kova ydin”. Välimeren alueen maat ja Suomi ottaisivat euron rinnalla käyttöön kansallisen valuutan. Tämä toisi rahajärjestelmään tarvittavaa joustavuutta ja estäisi uusien kriisien puhkeamisen.

Jos EU tällä tavalla eriytyisi, ytimen ulkopuolinen EU voisi kehittyä mm. Britannian pääministerin David Cameronin esittämällä tavalla siten, että päätösvaltaa palautettaisiin jäsenmaille ja estettäisiin unionin liiallinen puuttuminen jäsenmaiden asioihin. Tällöin ehkä Norja ja Islantikin voisivat liittyä unioniin.

Eriytyvä yhdentymisen voisi siis avata Pohjoismaiselle yhteistyölle uuden kultakauden. Edelleen laajentuvan EU:n puitteissa Pohjoismaat voisivat muodostaa omaleimaisen subregioonin, Pohjolan yhteisön.

Paavo Väyrynen,
valtiotieteiden tohtori,
eurovaaliehdokas

Aiemmin sarjassa julkaistut kirjoitukset löydät [täältä](#).